

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра історії та методики навчання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Історія)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)

Кременець – 2020 рік

Сеньківська Г. Я. Туристичне краєзнавство : [робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Історія)] / Г. Я. Сеньківська. – Кременець, 2020 р. – 16 с.

Розробник: **Сеньківська Г. Я.**, кандидат історичних наук, викладач кафедри історії та методики навчання

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії та методики навчання

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

Зав. кафедри _____ І. Б. Скакальська

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	за вибором студентів	
	Спеціальності: 014 Середня освіта (Історія)		
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра	Курс:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
		Семестр	
Загальна кількість годин –120		5-й	5-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3,8		28 год.	7
	Семінарські		
	26 год.	6	
	Лабораторні		
	– год.	– год.	
	Самостійна робота		
66 год.	107 год.		
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
 для денної форми навчання – 45 % : 55 %
 для заочної форми навчання – 11% : 89 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення дисципліни за вибором студентів «Туристичне краєзнавство» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія).

Визначальна **мета** навчальної дисципліни – дати студентам основні знання з туристичного краєзнавства (об'єкт-предметну сутність наукової дисципліни, теоретичні основи та методологічний арсенал краєзнавчих досліджень, національний рекреаційно-туристичний потенціал), сформувати в студентів фахове розуміння геопросторових

особливостей формування і просування на національний ринок місцевого туристичного продукту, а також сутнісних рис туристичної спеціалізації теренів України на ринку рекреаційних послуг.

1.2. Основним **завданням** вивчення дисципліни виступає формування у студентів вмінь і навичок застосовувати набуті знання для аналізу, оцінки й осмислення концепційно-теоретичних засад туристичного краєзнавства України.

Курс «Туристичне краєзнавство» спрямований на формування у студентів таких програмних *компетентностей*:

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати в професійній педагогічній діяльності в галузі середньої освіти або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та введення здорового способу життя.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 4. Здатність критично усвідомлювати зв'язки між теперішніми подіями та минулими процесами.

ФК 5. Здатність та вміння використовувати надбання інших наук (українська ономастика, історія мистецтва, археологія, соціологія, філософія та ін.).

ФК 6. Здатність до аналізу і синтезу джерел з історії України та краєзнавчих досліджень для використання у практичній професійній діяльності.

ФК 11. Здатність здійснювати пошук необхідних для освітньої та наукової діяльності історичних джерел (архівні та опубліковані документи, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

Програмні результати навчання

Знання

ПРН 1. Розуміти контекст, причини та наслідки історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 4. Розглядати суспільні явища у розвитку та в конкретно-історичних умовах певного часу; співставляти історичні події, явища з періодами (епохами), орієнтуватися в науковій періодизації історії.

ПРН 8. Ідентифікувати визначні історичні постаті в контексті історії України та світової історії.

Уміння

ПРН 9. Вміти користуватися науковою літературою, електронними довідковими виданнями, аналізувати матеріал академічних підручників та навчальних посібників.

ПРН 11. Планувати, проєктувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із професійно-орієнтованих дисциплін.

ПРН 14. Уміння діяти в межах етики професійних взаємин.

ПРН 17. Вміти застосовувати знання української мови за професійним спрямуванням на практиці.

ПРН 19. Зрозуміло доносити власні висновки, знання та їх обґрунтування до осіб, які навчаються, користуючись основними поняттями та термінами професійно-орієнтованих дисциплін з обраної спеціальності.

ПРН 20. Виявляти готовність приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування майбутніх наслідків на основі отриманих професійних знань.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

3. Програма курсу «ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

НАУКОВІ ЗАСАДИ КРАЄЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

Тема 1. Історія становлення й розвитку краєзнавства в Україні.

1. Родовід українського краєзнавства, його давні традиції:
 - a) витоки краєзнавства;
 - b) зародження наукового краєзнавства;
 - c) становлення українського краєзнавства;
 - d) організація краєзнавства в Україні.
2. Фундатори національного краєзнавства.

Тема 2. Краєзнавство Галичини.

1. Особливості розвитку краєзнавства в Галичині.
2. Періодизація етапів розвитку краєзнавства на галицьких теренах:
 - a) просвітництво і перші хвилі національно-культурного руху;
 - b) розвиток народознавчого краєзнавства;
 - c) становлення галицького краєзнавства у другій половині XIX ст. – на початку XX ст.;
 - d) розвиток галицького краєзнавства у міжвоєнний період – 1918–1939 рр.;
 - e) краєзнавство Галичини в роки Другої світової війни.

Тема 3. Історія розбудови карпатської туристичної інфраструктури

(друга половина XIX ст. – 1939 р.).

1. Початок і становлення галицької туристичної інфраструктури. Австрійський період: початок і становлення (друга половина XIX ст. – 1914 р.);
2. Розвиток галицької туристичної інфраструктури у міжвоєнний період. Польський період: розвиток у міжвоєнний період (1918–1946 рр.).

**Тема 4. Історія розвитку краєзнавства в Українській РСР
та в незалежній Україні.**

1. Розвиток краєзнавства в Українській РСР у 1920–1930-х роках ХХ ст.
2. Розвиток краєзнавства в Українській РСР у 1930–1940-х та повоєнних роках ХХ ст.
3. Краєзнавство в 1950–1990-х рр.
4. Утворення та діяльність Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Тема 5. Теоретико-методологічні засади краєзнавства.

1. Сутність туристичного краєзнавства, взаємозв'язок з іншими дисциплінами.
2. Об'єкт і предмет туристичного краєзнавства.
3. Джерела туристичного краєзнавства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

НАПРЯМИ ВИВЧЕННЯ СВОГО КРАЮ

**Тема 6. Туристична картографія як основний методологічний засіб
туристичного краєзнавства.**

1. Зародження і розвиток спеціальної туристичної картографії.
2. Сучасний стан туристичної картографії в Україні.
3. Туристична карта: мета створення, вимоги, що ставляться до туристичної карти.
4. Класифікація туристичних карт.
5. Зміст легенди туристичної карти. Спеціальні умовні позначення та їх використання на туристичній карті.
6. Знакування туристичних маршрутів на місцевості.

Тема 7. Природні краєзнавчо-туристичні ресурси України.

1. Наукова сутність та суспільне значення рекреації у природному середовищі.
2. Потенціал природних краєзнавчо-туристичних ресурсів України.
3. Історія заповідної справи в Україні та поняття про державний природно-заповідний фонд.

Тема 8. Природно-заповідний фонд України.

1. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду України.
2. Особливості природно-заповідного фонду Карпатського регіону

Тема 9. Фортеці, замки і монастирі як краєзнавчо-туристичні об'єкти

1. Стан краєзнавчої вивченості замків і фортець України.
2. Класифікація оборонних споруд.
3. Законодавство України про охорону культурної спадщини.

Тема 10. Краєзнавчо-туристичні об'єкти України

1. Характеристика видатних пам'яток фортифікаційного зодчества України:
 - Замки Львівщини;
 - Замки Волині;
 - Замки Закарпаття;
 - Замки Передкарпаття й Західного Поділля;
 - Хотинщина;
 - Західне Поділля;
 - Хмельниччина;
 - Південь України;
 - Крим
2. Пам'ятки оборонно-культового зодчества.
3. Використання замків і фортець у туризмі

4.Критерії та норми оцінювання знань студентів з туристичного краєзнавства

1. На оцінку „5” (відмінно, **A, зараховано**) студент повинен:

- глибоко та всебічно розуміти тему, вільно і аргументовано викладати її зміст;
- чітко уявляти структурно-логічну схему теми, визначати головні і другорядні її складові, розкривати суттєві взаємозв'язки між ними;
- вміти зробити висновки і підвести підсумки, пояснити їх і підтвердити фактичним матеріалом (практичними прикладами);
- вміти застосовувати набуті (засвоєні) теоретичні і практичні знання - функції, принципи та ціннісні засади туристичного краєзнавства в процесі осмислення, пояснення і вирішення різного роду завдань історико-краєзнавчого характеру.

2. На оцінку „4” (добре, **B, C, зараховано**) студент повинен:

- достатньо розуміти і в належному обсязі (в основному) висвітлювати тему відповідно до її логічної структури;
- бачити суттєві взаємозв'язки між основними структурними елементами теми, вміти відрізнити серед них головні від другорядних;
- вміти застосовувати теоретичні знання для осмислення практичного матеріалу, аналізу конкретних туристично-краєзнавчих завдань;
- достатньо володіти історико-краєзнавчою термінологією, поняттями, знанням про ідеали, почуттєво-ціннісні орієнтації особистості при викладі змісту теми.

3. Оцінка „3” (задовільно, **D, E, зараховано**) виставляється, якщо студент:

- виявляє лише поверхове розуміння змісту теми, фрагментарно висвітлює теоретичний матеріал, допускає порушення його логічної структури та послідовності викладу;
- допускає помилки у визначенні головного і другорядного у змісті теми, недостатньо бачить взаємозв'язки між її структурними елементами;
- недостатньо володіє термінами і поняттями, необхідними для висвітлення теми;
- не виявляє достатнього вміння застосовувати теоретичний матеріал для вирішення чи пояснення практичних завдань історико-краєзнавчого характеру.

4. Оцінка „2” (незадовільно, FX, F, не зараховано) виставляється, якщо у студента:

- відсутнє розуміння основного змісту теми;
- бракує вміння виокремити головне від другорядного в структурі теми;
- немає навиків у застосуванні теоретичного матеріалу до пояснення практичних завдань;
- відчутні значні труднощі у використанні термінів і понять з туристичного краєзнавства.

5. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	ла	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Наукові засади краєзнавства в Україні												
Тема 1.		2	2	-	2	2	-	1	-	-	5	5

Тема 2.		4	2	-	3	3	-	1	-	-	5	5
Тема 3.		2	2	-	3	2	-	1	-	-	5	6
Тема 4.		4	2	-	3	4	-	1	-	-	5	6
Тема 5.		2	4		4	4			2		5	5
Разом		14	12	-	15	15	-	4	2	-	25	27
Змістовий модуль 2. Напрями вивчення свого краю.												
Тема 6.		2	4	-	3	4	-	1	-	-	5	5
Тема 7.		2	2	-	3	4	-	-	1	-	7	5
Тема 8.		2	2	-	4	3	-	1	1	-	7	5
Тема 9.		4	4		4	4					5	6
Тема 10.		4	2		4	3		1	2		5	5
Разом		14	14	-	18	18	-	3	4	-	29	26
Модуль 2												
ІНДЗ	-		-	-	33	-	-		-	-		
Д/залік							-					
Усього годин	120	28	26	-	33	33	-	7	6		54	53

7. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Краєзнавство в Україні: історія становлення і розвиток.	2
2	Галицьке краєзнавство.	2
3	Карпатська туристична інфраструктура (друга половина ХІХ ст. – 1939 р.).	2
4	Краєзнавство в Українській РСР та незалежній Україні.	2
5	Туристичне краєзнавство України: об'єкт, предмет, основні завдання та теоретико-методологічні засади.	4
6	Туристична картографія.	4
7	Природні краєзнавчо-туристичні ресурси України.	2
8	Природно-заповідний фонд України.	2
9	Краєзнавчо-туристичні об'єкти України: фортеці, замки, монастирі.	2
10	Характеристика краєзнавчо-туристичних об'єктів України.	4
	Всього	26

8. Самостійна робота

Для опанування матеріалу та підвищення рівня знань передбачена самостійна робота в обсязі 66 годин. В якості основних видів самостійної роботи студентів передбачено:

- вивчення конспекту лекцій згідно з модульною системою,
- підготовка до семінарсько-практичних занять,
- опрацювання окремих питань програми, які не викладаються на лекціях .

Студенти повинні самостійно опрацювати певні теми чи окремі питання з тих тем, які частково висвітлюються на лекційних заняттях. Результати такого опрацювання матеріалу будуть регулярно перевірятися викладачем під час індивідуальних занять, а подекуди і на семінарських.

1. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Донбас.
2. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Крим.
3. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Волинське Полісся.
4. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Київське Полісся.
5. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Поділля.
6. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Буковина.
7. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Причорноморський (Таврійський).
8. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Придніпровський (Запоріжжя).
9. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Східний (Слобожанщина).
10. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Центральний (Черкащина).
11. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Карпатський (Галичина).
12. Туристично-краєзнавча характеристика соціально-географічного району Закарпатський.

9. Індивідуальне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачено навчальним планом.

Тема "Туристично-краєзнавчі дослідження регіону". Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з навчальної дисципліни та застосування їх при дослідженнях конкретного регіону; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами.

У процесі виконання роботи студент має опрацювати не менш десяти літературних джерел з посиланням на використання певної інформації з них у тексті роботи. При цьому робота має носити творчий характер і бути спрямованою на вирішення певної проблеми чи на висловлення особистого погляду автора роботи на питання, яке розглядається в роботі.

Висновки мають бути обґрунтованими щодо досягнення мети роботи, а також повинні бути надані рекомендації щодо покращення стану туристичної індустрії. Обсяг основної частини роботи (без врахування додатків) повинен бути не більше 20 аркушів А4.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 балів
2.	Складання плану дослідження	3 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій її подальшого розвитку	10 балів
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4 бали
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		25 балів

Примітка. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконання ІНДЗ становить **25 балів**. Не виконання ІНДЗ оцінюється у 0 балів.

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	22-25	Відмінно
Достатній	16-21	Добре
Середній	10-15	Задовільно
Низький	0-9	Незадовільно

„Відмінно” відповідає 22-25 балам, ставиться: при виконанні ІНДЗ у повному обсязі, теоретична та практична (за наявністю) частини не мають помилок; відповіді на запитання вичерпні й аргументовані; оформлення відповідає вимогам, робота виконана вчасно.

„Добре” відповідає 16-21 балам, ставиться якщо: ІНДЗ виконано в повному обсязі і не має помилок, які потребують її переробки; відповіді на запитання даються по суті, але не в деталях.

„Задовільно” відповідає 10-15 балам, ставиться, якщо ІНДЗ виконано не в повному обсязі; мають місце помилки; оформлення не відповідає вимогам; відповіді на запитання даються не в повному обсязі.

„Незадовільно” відповідає 0-9 балам, виставляється якщо: ІНДЗ виконана не в повному обсязі; мають місце суттєві помилки, які тягнуть за собою переробку; оформлення не відповідає вимогам; на запитання студент дає неправильні відповіді.

10. Методи навчання

1. Лекції – супроводжуються демонстрацією схем, таблиць з мультимедійним супроводом.
2. Семінарські заняття – використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті; – проводиться дискусійне обговорення проблемних питань; – задаються провокаційні питання.
3. Бесіда. Консультація.
4. Аналітична робота над текстами.
5. Розв'язування краєзнавчих туристично-пошукових завдань.
6. Вирішення проблемних ситуацій краєзнавчо-туристичного змісту.

11. Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Підсумкове тестування.
3. Диференційований залік на підвищення рейтингу.

12. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій (у електронному і паперовому носіїві) по всіх темах курсу.
2. Навчальна робоча програма, плани семінарських занять.

13. Рекомендована література

Базова:

1. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство. Навчальний посібник. За редакцією проф. Заставного Ф. Д. К.: Знання, 2006. 575 с.
2. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський ; Заставний Ф.Д., ред. 2-ге вид., випр. К. : Знання, 2008. 575 с. : іл.
3. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство. Навчальний посібник. К.: Альтерпрес, 2003. 352 с.
4. Обозний В.В. Краєзнавство. К.:ТОВ "Міжнародна фінан. агенція", 1997. 265 с. 4.
5. Жванко Л. М. Краєзнавство: Конспект лекцій / Авт.: Жванко Л. М.; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2010. 163 с.
6. Демідієнко О. Я., Іонова О. М., Кузнецова В. І. Основи краєзнавства. К., 2001. с.321.

Допоміжна

1. Закон України "Про музеї і музейну справу" від 29.06.1995 р. №249/95.
2. Закон України "Про охорону культурної спадщини" від 8.06.2000 р.
3. Барановський В. А. Екологічний атлас України. К.: Географіка, 2000. 40 с.
7. Данилюк А. Традиційна архітектура регіонів України: Полісся: Монографія. Л.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 147 с.
8. Енциклопедія українознавства / Гол. ред. проф. В. Кубійович. Л.: НТШ, 1993. Т. 2. С. 583-589; Т. 3. С.1189.
9. Краєзнавство в Україні: сучасний стан і перспективи: Наук. збірник. - К.: Академія, 2003. 232 с.
10. Мариняк Н., Мариняк Я. Сучасне географічне краєзнавство в Україні: суть і завдання / Праці НТШ. Л., 2003. Т. XL. С. 332- 336.
11. Музеї України: Довідник / Міністерство культури і мистецтв України. - К.: Задруга, 1999. 130 с.
12. Пам'ятки архітектури і містобудування України: Довід. Держреєстру національного культурного надбання / В. В. Вечерський, О. М. Годованюк, Є. В. Тиманович та ін.; за ред. А. П. Мардера, В. В. Вечерського. К.: Техніка, 2000. 664 с.
13. Тімець О. Значення краєзнавства на різних етапах розвитку суспільства // Рідна школа. 2002. Серпень-вересень. С 57-58.

14. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека КОГПА ім. Тараса Шевченка (книжковий фонд).
2. Електронна бібліотека КОГПА ім. Тараса Шевченка.
3. Бібліотека кафедри історії та методики навчання.
4. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
5. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua/>
6. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Платформа Moodle.